

Тема: Розвиток екологічного мислення

Мета уроку:

- Сприяти формуванню екологічного мислення учнів через усвідомлення взаємозв'язку між особистою поведінкою, культурою споживання та глобальними екологічними викликами.
- Ознайомити учнів із ключовими поняттями сталого розвитку, культури споживання, міжнародного та національного екологічного законодавства.
- Розвивати вміння критично оцінювати повсякденні дії з точки зору їхнього впливу на довкілля.
- Формувати практичні навички відповідального споживання та екологічної відповідальності в цифрову епоху.

Результати навчання (учні зможуть):

- формулювати суть понять «екологічне мислення», «культура споживання» та «сталий розвиток» власними словами;
- наводити приклади поведінки, що свідчить про екологічну свідомість у повсякденному житті;
- пояснювати, як споживчі звички впливають на стан довкілля;
- пропонувати реальні дії та ініціативи для покращення екологічної ситуації у своєму оточенні;
- висловлювати власну думку щодо екологічних правил і норм, розуміти їх значення на національному й міжнародному рівнях.

Обладнання і матеріали:

- Підручник «Здоров'я, безпека та добробут», (розділ §5 «Розвиток екологічного мислення»);
- Аркуші для роботи в групах;
- Фліпчарт / дошка / маркери;
- QR-коди для інтерактивних вправ;
- Чеклист «Цифрове прибирання»;

Що підготувати заздалегідь:

- Роздрукувати мінікартки з термінами (сталий розвиток, екологічне мислення, культура споживання тощо)
- Підготувати QR-коди до інтерактивних вправ
- Завантажити або роздрукувати чек-листи цифрового прибирання
- За потреби — аркуші з ситуаціями (для обговорення).

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН УРОКУ

Діяльність	Час
1.Емоційне налаштування.	2 хв
2.Стартове завдання.	3 хв
3.Актуалізація знань. Робота з підручником	7 хв
4. Інтерактивна вправа	4 хв
5. Групова творча робота	9 хв
6. Фізкультхвилинка-руханка	3 хв
7. Робота в парах: аналіз ситуацій	7 хв
8.Міні-лекція. Цифрове прибирання та інформаційне суспільство	5 хв
9. Підсумок і рефлексія	5 хв

ХІД УРОКУ

1.Емоційне налаштування (2 хв)

Слово вчителя. «Сьогодні ми поговоримо про те, як наше повсякденне життя впливає на довкілля. Уявіть, що ви можете змінити світ — просто обравши, як пакуєте бутерброд чи що робите з телефоном, що зламався. Цей урок — про силу маленьких рішень».

Вправа «Живий барометр»:

- «Підніміть руку, хто сьогодні пив воду з пляшки... з багаторазової пляшки?»
- «Підніміться, якщо ви колись здавали макулатуру...»
- «Поплескайте, якщо вдома сортуєте сміття».

2. Стартове завдання. (3 хв)

Слово вчителя. «Уявіть, що кожен учень вашого класу сьогодні не купив зайву пластикову упаковку.

Це дрібниця, але якщо порахувати — скільки сміття ми вже не створили?

Уявіть, що таких учнів — мільйони. Саме з таких рішень і починається екологічна відповідальність.

А що означає бути екологічно відповідальним особисто для вас?»

Інструкція до завдання: Запишіть коротку відповідь на питання: «Що для мене означає бути екологічно відповідальним?»

Формат вибирає вчитель залежно від умов: у **зошиті** — якщо урок традиційний; на **стікері** — якщо плануєте створити «дерево екоідей» або «стіна ековідповідальності», щоб повертатися до них наприкінці уроку при рефлексії.на **онлайн-дошці** (наприклад, Padlet) — якщо урок цифровий; **усно в парі/трійці** — якщо обмежений час або з метою активного залучення.

3. Актуалізація знань. Робота з підручником (7 хв)

Слова вчителя. «Щоб діяти усвідомлено й відповідально, нам потрібно зрозуміти, які ідеї стоять за поняттями: сталий розвиток, культура споживання та екологічне мислення.

Це не просто “розумні слова” з підручника — це життєві орієнтири, які допоможуть вам приймати щоденні рішення на користь природи, інших людей і самих себе.»

Завдання (індивідуально або в парах): Відкрийте підручник (параграф 5): *Сталий розвиток* — сторінка 40; *Культура споживання* — сторінка 37; *Екологічне законодавство* — сторінка 38-39

Прочитайте короткі визначення кожного з трьох понять. Виділіть (підкресліть або випишіть) одну ключову думку до кожного терміна.

Після опрацювання — обговорення (фронтально):

Слово вчителя: «Чи можна бути екологічним лише тоді, коли сортуєш сміття? А як щодо покупок? Вибору транспорту? Спробуйте пояснити, що таке “екологічна дія” на прикладі зі свого життя.» *Очікувані відповіді.* Купувати багаторазову тару, зменшувати кількість відходів, свідомо споживати.

Слово вчителя: «Мислити глобально — діяти локально» - це гасло екологічного руху. Воно нагадує, що кожен із нас може впливати на великі зміни через маленькі щоденні вчинки.

Як саме — як ви це розумієте особисто?»

Очікувані відповіді. “Замість пластикових пакетів беру тканинну торбинку — це мій локальний внесок у глобальну екологію”.

Слово вчителя. «Ми вже знаємо, що екологічне право — це не просто набір правил, а справжній інструмент захисту природи. А тепер подумайте: як ці закони можуть реально вплинути на стан довкілля саме у вашому місті чи селі?»

Очікувані відповіді. Екологічне право допомагає зберігати чистоту повітря, води та зелених зон у моєму місті, бо зобов'язує підприємства і людей не забруднювати довкілля.

4. Інтерактивна вправа (4 хв)

Слово вчителя. «На уроці ми будемо говорити не лише про довкілля, а й про себе — про те, як наші щоденні звички впливають на природу. Іноді ми навіть не замислюємося, що саме звички споживання створюють найбільше сміття та шкоди.

Зараз ми перевіримо свої знання й інтуїцію за допомогою короткої інтерактивної вправи.»

Перейдіть за QR-кодом і виконайте вправу: <https://learningapps.org/watch?v=p6cscitia25>

Обговорення після виконання (за наявності часу): 1. Яка відповідь вас здивувала найбільше? (Можливі приклади: «Я не думав, що використання пластикових пакетів має такий вплив»; «Я не знав, що купівля місцевих продуктів — це також еко»). 2. Яких звичок у вас ще немає, але ви хотіли б їх сформувати? (Приклади відповідей: «Хочу почати сортувати сміття», «Буду носити свою еко-торбинку», «Спробую не купувати зайві речі»)

Слово вчителя. «Ця вправа допомогла нам побачити, що навіть звичні дії можуть бути або корисними, або шкідливими для природи. А головне — екологічне мислення починається саме з усвідомлення своїх звичок.»

5. Групова творча робота (9 хв)

Слово вчителя. «Ви вже знаєте, що сталий розвиток — це не лише про глобальні конференції, а й про дії, які ми можемо зробити просто сьогодні.

У 1992 році ООН запропонувала світу “Порядок денний XXI століття” — документ, що містить напрямки для екологічно безпечного розвитку.

Сьогодні ви створите свій “порядок денний” — для себе, своєї родини, школи або населеного пункту.»

Об'єднаємося на групи:

- Група 1 — створює екологічні ідеї для міста/села
- Група 2 — ідеї для школи
- Група 3 — ідеї для родини
- Група 4 — ідеї для себе особисто

(Можна обрати за жеребкуванням або дати учням обрати тему самостійно)

Завдання кожної групи (додаток 1):

- Створити мініплакат, постер або ментальну карту, на якій: зобразити/написати 3–5 реальних дій або ідей сталого розвитку у своїй сфері; використати принципи з мал. 16 на с. 40 підручника: **Захист природи. Економічна рівновага Соціальна справедливість**
- Оформити роботу яскраво, креативно (дозволено малюнки, символи, наліпки тощо).
- Підготувати коротку усну презентацію (1 хв).

Кожна група коротко презентує свою ідею. Вчитель ставить уточнювальні запитання або додає поради (за потреби)

Слова вчителя. «Ваші ідеї показують, що сталий розвиток — це не щось далеке чи складне. Це наші прості дії: сьогодні, вдома, у школі, у місті. Порядок денний XXI століття починається з вас.»

6. Фізкультхвилинка — руханка (3 хв)

Руханка «Сортуємо відходи»:

- Вчитель називає предмет, а учні показують рух:
 - Папір – присідання
 - Пластик – стрибок

- Скло – поворот на місці
- Органіка – руки вгору
- Небезпечні відходи – завмирають

7. Робота в парах: Аналіз ситуацій (7 хв)

Слово вчителя. «Екологічне мислення — це не лише знання, а й здатність помічати, коли навколо нас щось відбувається неправильно з точки зору природи.

Зараз ви попрацюєте в парах і спробуйте проаналізувати повсякденні ситуації, які здаються “звичними”, але насправді можуть шкодити довкіллю.»

Учні об’єднуються по двох (або в трійки — за потреби). Кожна пара отримує одну ситуацію (можна роздрукувати або прочитати з екрана/дошки):

Картки-ситуації (додаток 2)

1. Людина щодня купує воду в одноразовій пляшці.
2. Родина щонеділі їздить у супермаркет автівкою, хоча поруч є місцевий ринок.
3. Після завершення навчального року учні просто викидають використані зошити.
4. Підліток купує одяг у fast fashion*-магазинах щомісяця.
5. Учень щодня користується одноразовими приборами в шкільній їдальні.
6. Сім’я не сортує сміття, бо вважає, що «це марно».

Запитання до обговорення в парах: Що б ви змінили в поведінці героїв? Як це вплине на довкілля? (Додатково для бажаних): А як би ви вчинили в подібній ситуації?

Вчитель запрошує кілька пар поділитися своїми ідеями.

Приклади можливих відповідей (додаток 2)

Слово вчителя. «Щодня ми приймаємо десятки рішень, і навіть звичка купити напій у пластиковій пляшці або викинути зошит — це вже екологічний вибір. Важливо не просто “знати про екологію”, а змінювати звички, що шкодять довкіллю. Почнімо з малого — і це вже великий крок.»

8. Цифрове прибирання та інформаційне суспільство (5 хв)

Слово вчителя. «Ми звикли зберігати тисячі фото, переглядати відео онлайн, користуватися десятками застосунків. Це зручно, але чи задумувались ви, що все це має свій “екологічний слід”? Дані не зберігаються “десь у хмарі” — вони зберігаються у величезних дата-центрах, які постійно працюють і споживають електроенергію. Кожен зайвий файл, кожна “цифрова звичка” — це теж частинка сміття, тільки не у лісі, а в інтернеті. І хоча воно невидиме, воно теж впливає на довкілля.

Давайте разом подумаємо — як саме наша поведінка у цифровому світі може шкодити природі?»

Запропонуйте учням висловитися або наведіть приклади:

- Що станеться, якщо всі зберігатимуть мільйони непотрібних фото?
- Чому варто вимикати автозавантаження у Viber/Telegram?
- Чи дійсно нам потрібні всі встановлені додатки на телефоні?

Слово вчителя. «Є прості речі, які ми можемо зробити вже сьогодні. І це допоможе не лише звільнити місце у телефоні чи на комп’ютері, а й реально зменшити навантаження на цифрову інфраструктуру.

Ось чек-лист цифрового прибирання — невеликий список дій, які допомагають зменшити “цифровий слід”.»

<https://drive.google.com/drive/folders/1a975wrtsVO8-tSvHIs8gcrfbtGMHSA2c>

Покажіть чек-лист на екрані або роздайте роздруковку (додаток 4)/посилання.

Приклади дій із чек-листа: Видалити старі фото/відео, які більше не потрібні. Очистити хмарні сервіси — Google Drive, OneDrive тощо. Видалити застосунки, якими не користуєшся. Вимкнути автоматичне збереження мультимедіа у месенджерах. Архівувати важливі дані, а зайве — видалити.

Альтернативна інтерактивна вправа «Цифрове прибирання: розумні дії чи цифрове сміття?» » <https://surli.cc/ndpmjq>

Оберіть один пункт із чек-листа і виконайте його вдома. Знайдіть час видалити зайві фото, очистити “захарашену” пошту, або вимкніть автозавантаження в месенджері. Пам’ятайте — великі зміни починаються з маленьких кроків. Навіть один видалений файл — це крок до свідомого цифрового світу.»

9. Підсумок і рефлексія (5 хв)

Слова вчителя. «Дякую вам за активну участь сьогодні! Ми багато говорили про екологічні виклики, цифрову чистоту, споживчу культуру. Щоб усе це краще закріпити, давайте проведемо невеличку рефлексію, яка називається «1-2-3»Подумайте про наш урок і дайте собі відповідь на три запитання:».

1. **Одна думка**, яка вам найбільше запам’яталася сьогодні.
2. **Два вчинки**, які ви можете зробити вже зараз або найближчим часом, щоб бути більш відповідальними споживачами.
3. **Три речі**, які ви хотіли б змінити у своїй щоденній поведінці (наприклад: менше купувати непотрібного, не забувати екоторбинки, уважніше ставитися до покупок онлайн тощо).

Ми можемо зробити це у формі **рефлексивного кола** — хто бажає, ділиться відповідями.

«Пам’ятайте: зміни починаються з малих рішень. І кожен із вас здатен змінити світ — починаючи з власного цифрового простору і споживання.»

Домашнє завдання:

- 1.Опрацювати вправу «Мозаїка завдань» на с. 35 підручника.
- 2.Заповнити чек-лист цифрового прибирання повністю та додати ще 3 власні пункти
3. Опрацювати матеріали на ВШО <https://surli.cc/tpdggc>
- 4.Додатково : Написати мініесе: «Що означає для мене сталий розвиток?»; Створити колаж або цифровий постер «Мої 5 екозвичок»

Слово вчителя: «Пам'ятайте: зміни починаються з малих рішень. І кожен із вас здатен змінити світ — починаючи з власного цифрового простору і споживання. Ви молодці — ставили запитання, міркували, аналізували. І головне — почали замислюватися, як ваші звички впливають не лише на вас, а й на довкілля. Екологічне мислення — це не лише про сміття чи сортування. Це **про спосіб життя**, про вміння бачити зв'язки: між речами, діями, людьми й природою. І цей урок — ще один крок до того, щоб стати свідомим громадянином і людиною, що вміє мислити глобально, але діяти локально.

Додаток 1

Завдання для групи:

- Створити мініплакат, постер або ментальну карту, на якій:
 - Зобразити/написати 3–5 реальних дій або ідей сталого розвитку у своїй сфері.
 - Використати принципи з мал. 16 на с. 40 підручника:

Завдання для групи:

- Створити мініплакат, постер або ментальну карту, на якій:
 - Зобразити/написати 3–5 реальних дій або ідей сталого розвитку у своїй сфері.
 - Використати принципи з мал. 16 на с. 40 підручника:
 - Захист природи
 - Економічна рівновага
 - Соціальна справедливість
- Оформити роботу яскраво, креативно (дозволено малюнки, символи, наліпки тощо).
- Підготувати коротку усну презентацію

Підказка. Приклади для школи:

- Власна компостна яма.
- Покупки в екоторбинках.
- Зменшення споживання електроенергії.

Завдання для групи:

- Створити мініплакат, постер або ментальну карту, на якій:
 - Зобразити/написати 3–5 реальних дій або ідей сталого розвитку у своїй сфері.
 - Використати принципи з мал. 16 на с. 40 підручника:
 - Захист природи
 - Економічна рівновага
 - Соціальна справедливість
- Оформити роботу яскраво, креативно (дозволено малюнки, символи, наліпки тощо).
- Підготувати коротку усну презентацію

Підказка. Приклади для родини:

- Власна компостна яма.
- Покупки в екоторбинках.
- Зменшення споживання електроенергії.

Завдання для групи:

- Створити мініплакат, постер або ментальну карту, на якій:
 - Зобразити/написати 3–5 реальних дій або ідей сталого розвитку у своїй сфері.
 - Використати принципи з мал. 16 на с. 40 підручника:
 - Захист природи
 - Економічна рівновага
 - Соціальна справедливість
- Оформити роботу яскраво, креативно (дозволено малюнки, символи, наліпки тощо).
- Підготувати коротку усну презентацію

Підказка. Приклади для себе:

- Сортувати сміття вдома.
- Не купувати зайвих речей.
- Видалити «цифрове сміття» зі смартфона.

Ситуація 1.Людина щодня купує воду в одноразовій пляшці.

Ситуація 2.Родина щонеділі їздить у супермаркет автівкою, хоча поруч є місцевий ринок.

Ситуація 3.Після завершення навчального року учні просто викидають використані зошити.

Ситуація 4.Підліток купує одяг у fast fashion*-магазинах щомісяця.

Ситуація 5.Учень щодня користується одноразовими приборами в шкільній їдальні.

Ситуація 6.Сім'я не сортує сміття, бо вважає, що «це марно».

* **Fast fashion** (з англ. — «швидка мода») — це модель виробництва та споживання одягу, коли нові колекції створюються дуже швидко та дешево, щоб відповідати останнім модним тенденціям. Такий одяг продається за низькими цінами, стимулюючи часті покупки й швидке оновлення гардеробу.

Ситуація 1: Людина щодня купує воду в одноразовій пляшці.

- Що б ви змінили?

Я б порадив(ла) користуватися багаторазовою пляшкою або термочашкою.

- Як це вплине на довкілля?

Це зменшить кількість пластикових відходів і забруднення океанів.

Ситуація 2: Родина щонеділі їздить у супермаркет автівою, хоча поруч є місцевий ринок.

- Що б ви змінили?

Запропонував(ла) би їм ходити пішки або їздити на велосипеді, якщо недалеко.

- Як це вплине на довкілля?

Менше викидів вуглекислого газу, менше шуму, більше фізичної активності.

Ситуація 3: Після завершення навчального року учні просто викидають використані зошити.

- Що б ви змінили?

Я б порадив(ла) здавати зошити на макулатуру або залишити частину як чернетки.

- Як це вплине на довкілля?

Це допоможе зберегти дерева та зменшить кількість сміття.

Ситуація 4:

Підліток купує одяг у fast fashion-магазинах щомісяця.

- Що б ви змінили?

Сказав(ла) би йому купувати одяг рідше або обирати речі з секонд-хенду.

- Як це вплине на довкілля?

Менше текстильного сміття та забруднення під час виробництва одягу.

Ситуація 5: Учень щодня користується одноразовими приборами в шкільній їдальні.

- Що б ви змінили?

Запропонував(ла) би взяти багаторазові ложку та виделку з дому.

- Як це вплине на довкілля?

Зменшиться кількість пластику, який часто не переробляється.

Ситуація 6:

Сім'я не сортує сміття, бо вважає, що «це марно».

- Що б ви змінили?

Пояснив(ла) би, що навіть одна родина робить внесок, і сортування — це приклад для інших.

- Як це вплине на довкілля?

Сміття можна буде переробити, а не захоронювати на звалищах.

ЦИФРОВЕ ПРИБИРАННЯ

Ви можете долучитися навіть не виходячи з дому!

Телефон

- Видаліть зайві додатки з телефона
- Почистіть нотатки в телефоні
- Почистіть контакти
- Розберіть скриншоти в телефоні
- Розберіть фото та відео в телефоні
- Почистіть кеш додатків

Telegram

- Почистіть збереження у телефоні
- Почистіть збереження у desktop версії
- Почистіть чати
- Почистіть підписки

YouTube

- Почистіть підписки
- Почистіть завантаження в телефоні
- Почистіть «Подивитись пізніше»
- Почистіть плейлисти та відсортуйте їх

Instagram

- Почистіть підписки
- Почистіть збереження у телефоні
- Почистіть непотрібні чати
- Почистіть закладки та вкладки в
 - Google Chrome
 - Google Chrome на телефоні
 - Firefox/Safari

Паролі

- Замініть паролі на більш надійні
- Знайдіть надійний спосіб зберігання паролей

Пошта

- Почистіть вхідні повідомлення
- Зберіть важливу інформацію з листів
- Відпишіться поступово від непотрібних розсилок по пошті

YouTube Music /Spotify/Apple Music

- Почистіть підписки
- Почистіть завантаження у телефоні
- Почистіть плейлисти та розсортуйте їх

Інші додатки

- Почистіть чати в Viber
- Почистіть чати в WhatsApp
- Почистіть підписки в Facebook
- Почистіть Google Drive
- Наведіть лад в Notion

Інше

- Переберіть файли на ноутбучі
- Переберіть файли на планшетах
- Переберіть файли на жорсткому диску

Додаткові завдання

- Використовуйте лише одну вкладку весь день
- Весь день їжте без гаджетів
- Проведіть день без соціальних мереж
- Вимкніть усі повідомлення на весь день
- Прогуляйтеся з другом/партнером без телефонів
- Проведіть день або цілі вихідні без інтернету та гаджетів